DIE FUNKSIE VAN VERSKILLENDE LEWENSVERBANDE TEN OPSIGTE VAN DIE GEESTELIKE WEERBAARMAKING VAN DIE AFRIKANERJEUG MET SPESIALE VERWYSING NA INRIGTINGS VIR ONDERWYSERSOPLEIDING EN DIE SEKONDêRE SKOOL

deur

STEPHANUS HAUPTFLEISCH FRIIS, B.Sc.(Agric.), H.O.D., M.Ed.

Proefskrif voorgelê ter gedeeltelike nakoming van die vereistes vir die graad

DOCTOR EDUCATIONIS

in die Fakulteit Opvoedkunde
van die
Potchefstroomse Universiteit vir C.H.O.,
Potchefstroom

Promotor: Prof.dr. J.H. van Wyk

Januarie 1976

Opgedra aan die nagedagtenis van
my liefdevolle, vroom en godvresende ouers; my eggenote, Clara
en my kinders Theo, Clarissa,
Loraine, Johan, Elsabé en Hennie.

DANKBETUIGING

1. Soli Deo Gloria: Al die eer aan God wat my die voorreg vergun het om reeds sedert 1939 voltyds as onderwyser in diens van die Transvaalse Onderwysdepartement te kon staan as assistent, vise-hoof, hoof in vyf verskillende tipes skole, elk met sy besondere aard, samestelling, werkprogram en opvoedingsgeleenthede en tans as inspekteur van onderwys. Veral beskou ek ook die twaalf jaar lange verblyf in verskillende koshuise as 'n heel besondere tydperk van my lewe wat ek nie sou wou misloop nie. Dit was 'n veeleisende tydperk maar het gepaard gegaan met groot vreugde en veel vrug in diens van die opvoeding van die jeug van ons volk en van die Groot Leermeester. My huidige taak as inspekteur van onderwys verruim my uitsig op die toneel van die opvoeding en onderwys in so 'n mate, dat mens in staat is om tans objektief te kan oordeel oor 'n wye spektrum van pedagogies-didaktiese situasies en persone. Hiervoor eer en dank ek Hom.

2. Dank aan die Transvaalse Onderwysdepartement wat as voortreflike werkgewer my altyd laat voel het dat die onderwyser besig is met 'n hoë roeping en 'n groot volkstaak, en wat my ook die nodige studieverlof toegestaan en daarby 'n beurs toegeken het om 'n gedeelte van hierdie studie in Wes-Europa te onderneem.

3. My opregte dank aan advokaat Pik Botha, tans die Suid-Afrikaanse Ambassadeur in Washington, V.S.A., vir my bekendstelling aan Suid-Afrikaanse ambassadeurs in die verskillende Wes-Europese lande en in Groot-Brittanje.

4. Hartlike dank aan die personeel van die verskillende Suid-Afrikaanse Ambassades wat met soveel welwillendheid en opoffering die groot aantal afsprake vir my gereël het met vooraanstaande deskundiges op verskillende terreine van die opvoeding in verskillende lande.

5. Die welwillendheid en besondere belangstelling van meer as 'n honderd persone wat aan my onderhoude toegestaan het, in sommige gevalle 'n hele dag, verdien besondere vermelding. Aan hulle almal my innige dank.

6. Die hulp wat ontvang is van die biblioteekpersoneel van die Hoërskool Wonderboom, die Transvaalse Onderwysdepartement se Biblioteekdiens, Universiteit van Suid-Afrika, Potchefstroomse Universiteit vir Christelike Hoër Onderwys en van die Vrye Universiteit van Amsterdam, word opreg waardeer.

7. My opregte dank aan die Suid-Afrikaanse Polisie wat geen opoffering te groot geag het om my ondersoeke in Pretoria, Kaapstad en Durban vrugbaar te maak nie.

8. Met besondere waardering wil ek melding maak van die hulp en bekwame leiding wat ontvang is van prof. J.H. van Wyk van die Potchefstroomse Universiteit vir C.H.O. Sy besondere benadering en kennis van die studietema gepaard met sy insig in die Opvoedkunde was deurgaans opvallend en vir my 'n groot inspirasie.

9. Met 'n besondere gevoel van innige waardering wil ek melding maak van die onvermoeide ywer en belangstelling van mev. Lynette le Roux in verband met die taalkundige versorging en proeflees sowel as van die reusetaak van my eggenote in verband met die tikwerk en verdere fisiese versorging van die proefskrif.

10. My nederige en hartgrondige dank aan my Skepper vir twee godvrugtige ouers wat my deur hulle geloofsvertroue en vrome lewenswandel voorberei en geïnspireer het om hierdie studie uit te voer. Aan hulle, my eggenote en kinders wat my so getrou bygestaan het met hulle onbaatsugtige opofferings, liefde en voorbidding, my innige dank.

S.H. Friis

MIDDELBURG, Transvaal

INHOUDSOPGAWE

	Bladsy
HOOFSTUK I - PROBLEEMSTELLING	1
1. Aanleiding tot die ondersoek	1
2. Hipotese	5
3. Doel van die ondersoek	6
4. Metode en benadering	7
4.1 Ondersoek in die buiteland	7
4.1.1 Onderhoude	7
4.1.2 Besoeke	8
4.1.3 Literatuurstudie	9
4.2 Die ondersoek in Suid-Afrika	10
4.2.1 'n Lewenslange belangstelling	10
4.2.2 Onderhoude	10
4.2.3 Meningspeiling	10
4.2.4 Bronnestudie	11
4.2.5 Besoeke	11
5. Ordening van die inhoud	12
6. Begripsomskrywing	13
7. Oriënterende opmerkings	16
HOOFSTUK II - CHRISTELIKE GEESTESWEERBAARHEID IN DIE OPVOEDING	18
1. Inleiding	18

Bladsy

2. Opvoedkundige antropologie 20

3. Wat is weerbaarheid antropologies gesien? 22

 3.1 Wat is die mens? 22

 3.2 Die weerbare mens 30

4. Die kultuuropdrag van die mens 30

5. Die mens in die vervulling van sy kultuuropdrag 33

6. Die drievoudige wêreld waarin die mens sy kultuuropdrag uitvoer 35

7. Die mens in die antitese 37

8. Stellingname in die antitese 42

9. Samevatting 45

HOOFSTUK III - DIE WêRELD VAN DIE HEDENDAAGSE JEUG: 'N KRISISVELD 47

1. Opkoms van die moderne humanisme 47

 1.1 Wat is dit? 47

 1.2 Die huidige status-quo 50

2. Die krisis van die Weste 52

 2.1 Dialektiese materialisme (kommunisme) 55

  2.1.1 Kommunisme en die openbare meningsvorming 60

  2.1.2 Aftakeling van sedelike norme 62

 2.2 Die Nieu-Marxisme 63

  2.2.1 Die invloed van Marcuse 64

  2.2.2 Die invloed van die "Jeugrewolusie" in Suid-Afrika 67

Bladsy

2.2.3 Anargisme 70

2.3 Sekularisme 72

3. Permissiwiteit en die jeug in Suid-Afrika 75

3.1 Inleiding 75

3.2 Die leefwêreld van die jeug 76

3.3 Die omvang van die permissiwiteit in Suid-Afrika 79

3.3.1 Die huisgesin 79

3.3.2 Vryheid en gesag 83

3.3.3 Seksuele perversiteite 85

3.3.4 Pornografie 87

3.3.5 Verdowingsmiddels 88

3.3.6 Studentegedrag 92

3.3.7 Hippiekultus, popfeeste en psigedeliese musiek 93

3.3.8 Kleredrag en modeverslawing 97

3.3.9 Kommunikasiemedia 98

3.3.10 Ontkerstening 100

3.3.11 Ander dreigende gevare 105

3.4 Gevolgtrekking 107

HOOFSTUK IV - "VESTINGS VAN DIE AFRIKANER" AS BOLWERK TEEN DIE WESTERSE PERMISSIWITEIT 109

1. Inleiding 109

2. Wesenskenmerke van die Afrikaner-Volksaard 111

Bladsy

2.1 Godsdienssin 111

2.2 Konserwatiwiteit 113

2.3 Landelikheid 114

2.4 Individualiteitsbewussyn 115

2.5 Gesinslewe 115

2.6 Waardigheidsbesef 116

2.7 Taal 117

3. Kerk 118

3.1 Die rol van die kerk in die geestelike beïnvloeding van die jeug 120

4. Skole, kolleges en universiteite 125

5. Kultuurorganisasies 133

5.1 Die Federasie van Afrikaanse Kultuurverenigings (F.A.K.) 134

5.2 Staatsdepartementele kultuuraksies 137

5.3 Jeugorganisasies 138

5.3.1 Kerklike jeugorganisasies 140

5.3.2 Kulturele jeugorganisasies 145

5.4 Verskeie ander organisasies en verenigings 148

6. Kragtige leiers 148

7. Skrywers en digters 152

8. Massamedia (pers, radio en televisie) 157

9. Die gemeenskap en die openbare mening 159

10. Die jeug 161

Bladsy

11. Individuele en kleiner groepvestings 163

12. Slot 166

HOOFSTUK V - VERANTWOORDELIKHEID VAN ENKELE LEWENSVERBANDE TEN OPSIGTE VAN DIE GEESTELIKE WEERBAARMAKING VAN DIE AFRIKANERJEUG 168

1. Inleiding 168

2. Die krisis van die Christen-Afrikaner 170

3. Verantwoordelikheid van die gesin 173

4. Verantwoordelikheid van die kerk 190

4.1 Slotgedagtes 210

4.2 Uitbouing van reeds bestaande organisasies 212

5. Verantwoordelikheid van die gemeenskap 214

6. Verantwoordelikheid van die Staat 228

7. Samevatting 237

8. Opmerking 238

HOOFSTUK VI - DIE TAAK VAN INRIGTINGS VIR ONDERWYSERSOPLEIDING MET BETREKKING TOT JEUGWEERBAARHEID 239

1. Inleiding 239

2. Die roeping van die Christen-onderwyser 242

3. Die opleiding van die onderwyser 250

4. Voorwaardes waaraan die opleiding van onderwysers moet voldoen 260

4.1 Voorwaardes uit die lewens- en wêreldbeskoulike terrein 261

Bladsy

4.2 Voorwaardes uit die pedagogiese terrein 261

4.3 Voorwaardes uit die institusionele terrein 262

4.4 Voorwaardes uit die antropologiese terrein 262

4.5 Voorwaardes uit die staatshuishoudelike terrein 263

4.6 Voorwaardes uit die professionele terrein 263

4.7 Hoe kan hierdie voorwaardes gerealiseer word? 264

5. Pedagogiese beginsels en 'n nasionale onderwyspatroon vir die Republiek van Suid-Afrika en die rol van onderwysersopleiding daarin 266

6. Praktiese onderwys vir die studentonderwyser 269

6.1 Die roeping, geleenthede en avontuur van die onderwysberoep 276

6.2 Medebouer aan 'n koninkryk 285

HOOFSTUK VII - DIE TAAK VAN DIE (AFRIKAANSE) SEKONDêRE SKOOL MET BETREKKING TOT GEESTELIKE JEUGWEERBAARHEID 287

1. Die skool na sy ware aard en taak 287

1.1 Inleiding 287

1.2 Die ware aard en funksie van die skoolopvoeding 290

1.3 Weerbaarheid deur middel van die skool 294

2. Grondmotief en vervlegting 294

2.1 Inleiding 294

2.2 Die skool en sy grondmotief 295

2.2.1 Die Christelik-nasionale lewensbeskouing van die Afrikaner en Wet nr.39 van 1967 296

2.2.2 Die Christelike skool 300

Bladsy

2.3 Die skool in vervlegting 304

2.3.1 Die plek van die skool 307

2.3.2 Huis en skool 309

2.3.3 Staat en skool 310

2.3.4 Kerk en skool 312

2.3.5 Die skool en (inrigtings vir) onderwysersopleiding 315

2.3.6 Samevatting 318

2.4 Die skool in die tyd 319

3. Didaktiese perspektief op die weerbaarheidstaak van die skool 321

3.1 Die pedagogiese aspek 321

3.2 Die skoolorganisatoriese aspek 322

3.3 Enkele aspekte van die skoolorganisasie 324

3.3.1 Personeelseleksie 325

3.3.2 Die hoof se handleiding 326

3.3.2.1 Die skoolbeleid 330

3.3.3 Personeelvergaderings 376

3.3.4 Die ontwikkeling van personeel 377

3.3.4.1 Die onderwyspersoneel 380

3.3.5 Saalopening 382

3.3.5.1 Temas vir die gebruik by weeklikse skoolopeningsgeleenthede 384

3.3.6 Skolastiese vordering 400

3.3.7 Buitemuurse aktiwiteite 403

Bladsy

3. 3.3.8 Die jaarblad 410

3.3.9 Die voogstelsel 411

3.3.9.1 Doel en wese van voogonderwys 411

3.3.9.2 Die voogonderwyser 412

3.3.9.3 Pligte van die voogonderwyser 414

3.3.9.4 Slotgedagte 418

3.3.10 Ander aspekte van die skoolorganisasie 418

3.4 Die skool en die lewenswerklikheid 419

3.4.1 Die leefwêreld van die sekondêre skoolleerling 419

3.4.2 Die kurrikulum: gekorreleer met kind en werklikheid 422

3.4.3 Christelike vakonderrig tot weerbaarheid 427

3.4.3.1 Christelik-wetenskaplike benadering van vakonderwys soos byvoorbeeld toegepas op wiskunde 436

3.4.3 Godsdiensonderwys op skool 439

3.5 Die skool en die kinderpersoon 447

3.6 Die skool en die opvoeder 451

3.6.1 Die hoof as opvoedkundige leier 452

3.6.1.1 Algemeen 454

3.6.1.2 Grondslag en perspektief 455

3.6.1.3 Persoonlike voorbeeld 457

3.6.2 Die Christen-onderwyser 462

3.6.3 Tug en dissipline in die skool 469

3.6.3.1 Praktiese wenke aan die onderwyser in verband met dissipline en tug 474

Bladsy

3.6.4 Didaktiese aanpak met die oog op weerbaarheid 480

3.6.5 Die skool se "Jeugweerbaarheidsprogram" (soos onder andere aangebied deur die Transvaalse Onderwysdepartement) 487

3.6.5.1 'n Evaluering van die Jeugweerbaarheidsprogram 492

4. Samevatting 500

HOOFSTUK VIII - BEVINDINGS EN AANBEVELINGS 502

1. Gevolgtrekkings 502

2. Aanbevelings 509

3. Vraagstukke vir verdere navorsing 516

4. Opsomming 518

4.1 Aanleiding tot die ondersoek 518

4.2 Christelike geestesweerbaarheid in die opvoeding 519

4.3 Die wêreld van die hedendaagse jeug: 'n Krisisveld 520

4.4 "Vestings" van die Afrikaner as bolwerk teen die Westerse permissiwiteit 523

4.5 Die verantwoordelikheid van sommige lewensverbande ten opsigte van die weerbaarmaking van die Afrikanerjeug 525

4.6 Die taak van inrigtings vir onderwysersopleiding met betrekking tot jeugweerbaarheid 526

4.7 Die sekondêre skool 528

4.8 Gevolgtrekkings en aanbevelings 532

5. Summary

5.1 Motive for the investigation 535

Bladsy

5.2 Christian mental preparedness in education 536

5.3 The world of today's youth : a crisis field 537

5.4 "Bastions" of the Afrikaner as a counter a against the Western permissiveness 540

5.5 The responsibility of some societal relationship with respect to the preparedness of the Afrikaner youth 541

5.6 The duty of institutions for teacher training with respect to youth preparedness 543

5.7 The secondary school 544

5.8 A concluding thought 548

5.9 Conclusion and recommendations 549

BRONNELYS 552